

Dr. Ramaseter Róbert
Budapest
L. Diszter 2. lte. 8.

Ara 5 lej

UJ KELET

ZSIDÓPOLITIKAINAPLAP

Kolozsváron hirdetések a

Rudolf Mosse S. A.
Str. Reg. Maria No. 35. Tel. 4-13

és a

LLOYD EXPRESS
Str. Gela No. 20. Telefon 14-55

hirdetési irodák vesznek fel

600
620
110
X. évfolyam * 188. szám
1929 Augusztus 21 Szerda
* 5689 év Ab 15 *

Frigyesi-Friedmann professzor tragédiája

A budapesti tudományegyetem orvosi fakultásának ismét megvált a maga nem is szakállan botránvá. Amiként jó egy-néhány hónappal ezelőtt az egyetemi ifjuság illetőleg az egyetemi ifjuság öbredő orientációja része a zsidó származású Adám professzor kinevezése ellen tüntetett, úgy most ismét egy kikeresztelkedett zsidó professzort gyűlt meg a hála.

A kikeresztelkedett zsidó professzor dr. Frigyesi József névre hallgat és azelőtt Friedmannnak hívták. Ezt a metamorfózist a legfelsőbb körök azzal igyekeztek honorálni, hogy kinevezték egyetemi tanárnak. A hitehagyás tehát egészen jó üzletnek bizonyult volna Frigyesi József számára, ha örömeiben bele nem szól az öbredő ifjak különvéleménye. Ez a különvélemény tulajdonképpen egész egészséges logikán épül fel, nevezetesen azon az okoskodáson, hogy a keresztív egyetemen zsidóról sem mossa le a zsidó fajiságot s így Frigyesi József hiába fordított hátat zsidóságának, mert ő mégis csak zsidó.

Persze, ennek a logikának van egy másik oldala is, nevezetesen az, hogy senkinek, legkevésbé a tehetségeikkel egyáltalán nem kimégható öbredő ifjaknak való joguk arra, hogy egy egyébként tehetséges zsidó egyetemi működését azon a timon akadályozzák meg, hogy zsidó. Csakhogy ezeknek az öbredő ifjaknak, szert a világon, hiába beszél az ember jogokról, logikáról és humanizmusról. Ők a gyűlölet alapján állanak, mely számukra ugyanaz a jövedelmező üzlet és hatalmi lehetőség, mint a kikeresztelkedett zsidók számára a kikeresztelkedés.

A magyarországi gettó-psziché öbredő tényként hajlandó elkönyvelni, hogy a magyarországi hivatalos politika legalább odáig eljutott, hogy a kikeresztelkedett zsidókat megtűri a magasabb funkciókban. Csakhogy ez a belátás és ez a szabadelvűség "olyan talajra épült, amelynek humuszába a zavaros tökökben maga a kormányzat vetette el a gyűlölködés, a hazafias öbredés fekete magvait. Ez a fa azóta olyan derék sudárba szökkent, hogy hiába próbálják lefűveszgetni és felé nőő ágait a fa törzse tovább áll rendületlenül.

A történelemből mindenesetre ma is ugyanaz a tanulság, ami az Adám-esttel kapcsolatban volt. Kár az Adámok-nak, meg a Frigyesieknek kikeresztelkedniük, mert üzleti számításukat egy, a nálunknál sokkal hatalmasabb üzleti számítás húzza keresztül: az öbredés és a fajvédelem részvénytársasági öbredéklésége. Kár az árulásért, amikor az nagy jövedelmezhet. Bizonyos, hogy nagy önfeláldozásba kerül, ha az embernek kiváló képességek birtokában meg kell elégednie alacsonyabb funkciók betöltésével, azonban, ha ez az adottságok vestörvénye, úgy hiábaváló ügyis ellene struccpolitikával védekezni. Legfeljebb az teheti meg az ember hogy magvárja a rozsimek változását, mert hiszen egyetlen részim sem örökkévaló. Magvárja, amíg az egyetemi tanárságra való kinevezésre nem kívánják meg előfeltételként a hitehagyottságot.

Késztelenül fájdalmas feladat ez, de kelte önézet és becsületes konzekvencia mellett elviselhető. Sőt bizonyos mérték-

ben meg is növeli az önézetet, mert annak tudatával ruház fel bennünket, hogy érvényesülésünkért nem kellett feláldozni jobb meggyőződésünket és gyermeinket nem kellett meghajlítani olyan kényeszerőségek előtt, amelyek nem a természet törvényeiből erednek, hanem emberi

alacsonyosság és fejtelenség produktumai. Frigyesi professzor ur megtelepedett ezekről a követelményekről, melynek következtében ép úgy, mint Adám professzor, ő is le kell, hogy vonja a kinevezésével kapcsolatos konzekvenciákat. Le kell vonnia azt az egyszerű konzekven-

ciát, hogy azzal, hogy az ember kikeresztelkedik, meg nem szűnik meg zsidónak lenni, legkevésbé az öbredők szemében.

Régi igazság, de azért Frigyesi professzorra vonatkoztatva újból érdemese elismételni.

Litvániában súlyos antiszemita zavargásokat rendeztek a kampós keresztések

Kovno, augusztus 20. Litvánia fővárosában. Kovnóban súlyos antiszemita zavargások zajlottak le az elmúlt hetekben. A város külső részein, különösen a zsidó lakta Szlobotkában dühöngött az antiszemita esőselék. Itt botokkal felgyerezt csapatok jártak és 63 zsidó embert erőre vertek. Minthogy Litvániában ostromállapot van, az újságok nem írhatják az eseményekről. A »Jüdische Stimme«, Litvánia egyetlen zsidó napilapja cikket írt az antiszemita ki- lengésekről, mire szerkesztőjét egy hónapi zárásra ítélték.

Egy zsidó folyóirat a Jüdische Stimme szerkesztője, dr. E. Rubinstein, Litvánia zsidóságának egyik vezető közéleti férfa, másodízben felkereste Waldemaras miniszterelnököt és figyelmeztette őt egy előbbi ígéretére. A miniszterelnök ugyan is megígért, hogy a zavargások ügyében szigorú vizsgálatot fog elrendelni és meg bünteti a zavargókat. Eddig azonban ilyen vizsgálat egyáltalában meg sem indult.

Amikor ezt dr. Rubinstein a miniszterelnöknek számere vetette, Waldemaras ki

jelentette, hogy csak akkor lehet szó vizsgálat megindításáról, ha azok, akik szenvedtek a pogromisták által megtesztelt feljelentésüket. Eddig azonban konkrét feljelentések nem történtek. A megfélemlített zsidók azonban nem mernek feljelentést tenni, mert az utolsó zavargások alkalmával a hatóságok szinte asszisztáltak a esőseléknek. Csak természetes, hogy bizalmatlanok most már a hatóságokkal szemben is.

Közben a zsidó lakosság elleni heccék még mindig folytatódnak. Kovnóban a zsidó felirású cégtáblákat kátránnyal mázolták be és használhatatlanná tették. Egy angol polgár, Sem Hafner meg akarta zavarni a bandákat, akik kátránnyal, fozakkal és ecettel jártak. A rendőrök azonban a bandák pártjára állottak és szultatták az angol állampolgárt, mire Sem Hafner az angol követnél tett jelentést a rendőrök ellen.

Jakobova városkában az antiszemita bandák behatoltak a zsinagógába és itt összetépték a frigszekerény előtt logó köpenyt, széjjeltépték a tórákat és a földre hajították a pergamentet. Azután

a templom előcsarnokában lévő talmudi könyveket tépték széjjel. A rendőrség nagyon laenyhan járt el a zavargókkal szemben, úgy hogy mindenki meg van győződve róla, hogy a kormány a kezében van a zavargásokban.

Érdekes, hogy a litván vezető körök mindenj elkövetnek arra nézve, nehogy a világ tudomást szerezzen ezekről a szégyenteljes eseményekről. A berlini litván követség a sajtóhoz intézett közleményekben tagadja, mintha pogromot rendeztek volna a zsidók ellen. Ezzel szemben a Jüdische Telegraphen-Agentur, valamint a rigai nemzsidó sajtó is kovnói eredetű jelentések alapján kimerítő tudósításokban számolt be az eseményekről. A külföldi antiszemita sajtó úgy állítja be a dolgot, mintha a litván kampós keresztések munkája a kommunisták ellen irányult volna. Ezzel szemben megállapítható, hogy a zavargások után elfogott zsidó esupa ortodox érzelmű polgárok és a híres kovnói jesiva növendékei, akik aligha tartanak fenn kapcsolatot a kommunizmussal.

Mire fordította a kormány a tizenhárommilliárdos kölcsönt

(Bucuresti-Bukarest, augusztus 20. Az Uj Kelet tudósítójától). — Mint tegnap jelentették, augusztus 15-ikén a svéd Krüeger tröszt a stabilizációs kölcsönből általa jegyzett 25 millió dollárt beszo- gáltatta a Cassa Autonómához. Ezzel az összeggel a sabilizációs kölcsön folyósítása befejezést nyert s a kölcsön teljes összege a román állam tulajdonába ment át. Ebből az alkalomból a Dimineata érdekes kimutatást közöl arról, hogy milyen részletekben folyósították a stabilizációs kölcsön részleteit s a folyósított összegeket mire fordították.

Két és egynegyed milliárd lei költség

Mindenekelőtt megállapítható egy tény. A 100.240.754 dollár névértékben kibocsátott kölcsönből Románia összesen 87.322.425 dollárt kapott meg.

A 13.925.567 dolláros differencia különböz költségekben lett elszámolva.

A differenciákban ilyen formában benn- foglaltnak a különféle közvetítési díjak kibocsátási költségnyek, levonások stb.

A 87 millió dolláros kölcsönt négy- részletben folyósították. Március 7-ikén kéhez kaptunk 31 millió 689.665 dollárt 772.902 francia frankot és 141 ezer 97 fontsterlinget. Ezen összegek összesen 8 milliárd 395 millió 107 ezer 744 lejt tot- tok ki. A kölcsön második részletét április 4-ikén folyósították 500 ezer fontster-

ling, azaz 406 millió 790 ezer lej összegben. Április 27-ikén 908 ezer 750 fontsterlinget, azaz 739 millió, 340 ezer 825 lejt kaptunk. Ezen két további tétel az angol jegyzést képviseli. Augusztus 15-ikén végül a Krüeger-csoport beszo gáltatta az általa jegyzett 25 millió dollárt, amely viszont 4 milliárd, 0,75.000000 lejt tesz ki.

Befolyt tehát összesen 13 milliárd 626 millió, 233 ezer 369 lej, amely összeg a kölcsön teljes összegével egyenlő.

Hová fordították a milliárdokat

A több mint 13 milliárd lejt természetesen az előzetesen elkészített stabilizáció tervezet szerint osztották szét. Ezek szerint: Nemzeti Bank kapott adóssága ki- egyenlítésére 25 milliót, a kincstári adóssága kifizetésére 11 milliót, a CFR adóssága kifizetésére 9 milliót, a CFR invest- tációra 35 milliót, közmunkára 10 milliót, a stabilizációs tervezet szerint tehát összesen 90 millió dollárra lett volna szükség a stabilizáció teljes keresztülvi- telére, amint azonban már feljebb emli- tettük

a 100 millió 740 ezer 754 dollár névértékben kibocsátott kölcsön időközben 87 millió dollárra apadt,

így tehát a stabilizációs tervezettől bizonyos eltéréseket eszközöltek.

Megkezdik az állami adósságok kifizetését

Az eddig folyósított összegekből, amint ismeretes annak idején már meg is kezdődtek a kifizetések. Időközben azonban a Banca Nationala intervenciójára az állam adósságainak kifizetését beszüntette. A fizetések beszüntetésére azért volt szükség, mert ennek következtében egy jelentős devizamennyiség került külföldre. Ezen legújabb 25 millió dolláros kölcsön részlet folyósításának már csak azért is nagy jelentősége van, mert ilyen formában

az állam ismét egy nagy deviza- stokhoz jutott, amely módot teremt az adósságok további fizetésére.

A kölcsön eddig folyósított három részletéből még egy több mint 3 milliárd lejes disponibilis tőke áll a kormány rendelkezésére, úgy hogy a kölcsönök kifizetése nem a 25 millió dollárból, hanem a 3 milliárd lejből fog történni.

Madgearu a kereskedelmi és iparkamarák egyik legutóbbi értekezletén már be is jelentette, hogy ez az új kölcsön- részlet lehetővé fogja tenni az újabb bank jegy-emissziókat, amelyeket a belföldi adósságok kifizetésére fognak fordítani. Tekintettel arra azonban, hogy ilyen kérdésekben a kölcsön folyósító bankoknak is szavuk van még kérdéses, hogy ezek beleegyezésüket fogják-e adni.

ETÉSEK

5 lej, vastagabb
próhirdetés 50 lej,
ék kedvezmény,
szelendő, jelleg,
ha portó bélyeg,
árak díja 250 lej

detail puhafat-
mat alaposan is-
6 és mérlegképes
veletl azonnali be-
sre keres a Mez-
tasági, ipari és
eskedelmi R. T.
ghita. — Leveleket
gl működés és
ésli ígéretek meg-
esével a fenti
e keretnek.

gbizható, jobb csa-
ból való 20 éves
ó nő, mérsékelt
sésért, elmenne
sas kis családkhoz
nyagjobbhoz gyér
melé. Varrni is
üzletben is segít-
— Bövebbet Kaa-
láne árva gondozó
vezető elnöknel
lea, Strada Cuza
7.

kóser bivaly- és
tejf naponta két-
cseszmólin és
geknek állandóan
tenától fejve, ház-
szállítva is kap-
Ugyanott állan-
friss kóser tejfel,
és vaj is kap-
Schwartz Ignacné
Decebal 36.

nyvek

ányát fél- és ítjuk:	Lej
története	68
---	110
---	62
---	122
öfogattal	62
---	66
temtől	96
kisisten	86
---	78
dja	78
---	136
k (2 köt.)	800
rra	184
radalom	276

nyvosztály-
felnél havi 150
érintve hogy
kérésre, ké-
is.

A morenii tűz eloltásának, illetőleg el nem oltásának misztériuma

A szondatűzben elégett milliárdok jelentékeny veszteséget okoznak a külkereskedelmi mérlegben. A petróleum szerepe a világgazdaságban és a jövő háborújában

(Bucaresti-Bukarest, aug. 20. Az Uj Kelet tud.) Moreniben a specializált mérnökök egész legiója már kilencven-nég napja kísérletezik az egyre erőteljesebben előtörő szondatűznek az eloltásával. Kilencven napon keresztül a fővárosi lapok ugyiszólva naponként hozták a tudósításokat arról, hogy a mérnökök újabb és újabb kísérletei mint mondanak esődöt a lángokozó európai tüzzel szemben. A morenii szondatűz nem kis horderejű dolog az ország gazdasági életében.

Az égő szonda láng és füsttengerében naponként milliárdok vesznek el és ezek az elpárologott milliárdok igen jelentékeny erővesztéséget jelentenek a külkivitel mérlegében amugyis legyengült Romániának.

Kilencven nap után érthető, hogy nagyon sokan felfigyeltek a morenii eseményekre és ennek során nagyon sokan akiknek kompetenciáját elvitatni nem lehet, olyan véleményeket mondanak a szondaégés mögött meghúzódó kulisszatitkokról, amelyek méltán legnagyobb figyelműre tarthatnak számot.

Vadák, amelyek milliárdokba kerülnek az államnak

Az Uj Kelet tegnapi számában bukaresti tudósítók jelentése alapján már megirtuk hogy a morenii szondaégésnél tulajdonképpen magasabb üzleti, sőt politikai érdekek játszanak közre és hogy a petróleumkitermelő társaság nem is nagyon igyekszik eloltani a tüzet. A romániai közgazdasági élet egyetlen napilapjában, az Argusban Musculeanu dr. egyetemi tanár vezérhelyen foglalja ki a morenii szondatűzzel és ha nyilván nem is, de a sorok mögött ugyanaz a vád nyilvánul meg a petróleumtársaság ellen:

Moreniben nem követnek el mindent a tűz eloltására.

Musculeanu professzor a következőket írja:

„Nem ez a sok milliárdot felemészítő tüzet. Egyesek azt mondják, hogy az elmúlt világháborút Anglia és Németország versengése, a világ szénpiacáért robbantotta ki. A jövő világháborúja a petróleum világháborúja lesz. Lord Curson azt mondta egyszer, hogy a petróleum s annak derivatívái egy eljövendő háborúnak legfőbb faktorai lesznek, amellyel az egész háborúnak a sorsát el lehet majd dönteni. Clemenceau Wilsonnak küldött jegyzékében szószentet ezt írta: Ha a szövetségesek azt akarják, hogy a háborút ne veszítsék el, úgy juttassanak Franciaországnak annyi petróleumot, amennyit kér, mert Franciaországnak épen ugy szüksége van petróleumra, mint a katonák vére.

Egy új világháború víziója a morenii szondatűznél

„Az elmúlt világháborúban. — írja Musculeanu professzor — kétségtelenül a szénnek volt a legnagyobb szerepe. Egészen a háború kitöréséig Anglia volt a világ szénpiacának domináns eleme. Amikor Anglia szupremációját Németország törökveszély folytán veszélyeztetve látta, érdekeinek a megvédésére oly módon reagált, hogy az végül is a világháborúhoz vezetett.

De ha a régi rivális el is tűnt a világgazdaságról, megjelent egy sokkal veszélyesebb, egy sokkal nehezebben legyőzhető konkurrens: Amerika, de legfőképpen az Egyesült Államok,

mely 1919-ig ugyiszólva korlátlanul uralta a világ petróleumpiacát. A világ petróleumtermelése hektóliterekben 881,976,465 hl-t tett ki.

Az Egyesült Államok ennek a hatalmas kvantumnak 70 százalékát termelték, 15.60 százalékot Mexikó, 5.5 százalékot Oroszország, 2.99 százalékot Hollandia, India, 1.23 százalékot Angol-India, 1.15 százalékot Románia. A többi állami pedig együttvéve 3.68 százalékát termelték. Nagybritania ezt a helyzetet nem nézhetette elbetartt kezekkel. A petróleumtermelés elsőrendű fontosságát plasztikusan vázolták lord Curson és Clemenceau fenti nyilatkozatai

Nagybritániának a petróleumtermelésben elfoglalt inferioris helyzete előbb, vagy utóbb a tengeren s a világgazdaságban elfoglalt helyzetének a rovására ment volna.

Ezzel a helyzettel szemben Angliának csak egy törekvése lehetett. Minden elkövetni annak az érdekében, hogy a világ petróleumtermelése Anglia irték befolyása alá kerüljön.

A petróleum az angol világgazdaság tengelyében

Ma már tudott dolog, hogy évek hosszú munkájának eredménye képen John Cadman birminghami egyetemi tanár-

nak sikerült összehámozni egy titkos dossiér a világ összes petróleumtermelő vidékeiről. Ezen értékes munkán kívül Cadman még a petróleum termelők végrehajtott bizottságának elnöke is volt és mint olyan, nagyon értékes összehajótásokra tett szert és bizonyos érdekes következtetéseket hozott létre, amelyek gazdasági érdekei máig is az angol politika legbelsőbb magvát képezik. Így jött létre a világhírű Royal-Dutch-Sheep-Transport et C-nie tröszt, amelybe később belépett a Mexican Ragle, amelynek érdekeltségében viszont a Tampico-Mexico, Costa-Rica, Colombiam-Venezuela petróleum bázis tartozott. Ezen hatalmas angol tröszt élére először lord Curson, majd sir Marcus Samuel, később pedig lord Cowdray került. Egy hol békés, hol agresszív politika folytán Anglia biztosította szupremációját az orosz, kaliforniai, tezasai, trinidadai, venezuelai, mexikói, holland-indiai, perzsiai, egyiptomi és jórészt a romániai petróleummezők felett. Befolyását a san-remói békeszerződés folytán biztosította a francia birtokban levő petróleummezők felett is, oly formában, hogy ezek végleg elvesztették Amerikával való kapcsolatukat.

Delaisi mondta erről a szerződésről, máfól kezdve ezen pokoli paktum folytán a globusz bármelyik részében, külföldön, vagy otthon, a jelenben vagy a jövőben Franciaország hozzá van kötve az angol trösztöz.

Hágában még most sem döntöttek a lényegbevágó kérdésekről

Minden a pénzügyi szakértői bizottság véleményétől függ

London, aug. 20. A közvélemény feszült várakozással néz a Hágában megalkotott pénzügyi szakértői egyes bizottság munkája elé, melynek feladata a jövőjében részben négy hatalom ajánlatának gyakorlati értéke felett dönteni. Több lap azt az eszmét veti fel, hogy helyesebb és megnyugtatóbb volna a szakértői határozat meghozatala után Joungegot, vagy Pierpont Morgant döntőbírónak felkérni. A döntőbírónak egyúttal közvetítő és kiegyenlítő szerepet is kellene játszania, hogy a konferencia e legnehezebb megoldását végre nyugvópont-hoz juttasson.

Licítálnak a rajnai kiürítés ügye felett

Páris, aug. 20. A lapok közlése szerint Briand Hágában a politikai bizottságban nem jelölte meg a rajnai kiürítés pontos dátumát s e tekintetben tanúsítandó francia kormányálláspontot a Jounge egyezmény életbeléptetésétől tette függővé.

Hágai beavatott körökben úgy tudják, hogy a kiürítés befejezésével kapcsolatban a francia miniszterelnöknek matematikai formulája van,

melynek értelmében a harmink rajnai zónát csak a Jounge-egyezmény életbelépte után nyolcadik hónapban kezdik kiüríteni.

A francia delegáció köréből hangoztatták, hogy a miniszterelnök nem is vállalhat a kiürítés végleges dátumát illetően kötelezettségeket, mert ha a Jounge-egyezmény nélkül ténne vissza Párisba s a harmadik zónát mégis ki kellene üríteni, ez bizót bukását idézné elő.

Engedték a feszültség

Hága, aug. 20. A pénzügyi szakértők egyes bizottsága ma folytatja a francia belga, olasz és japán közös emlékiratban foglalt javaslat pénzügytechnikai megvitatását.

A lapok úgy tartják, hogy a szakértők véleményes jelentése holnap estére elkészül s akkor átadják tanulmányozásra a delegációnak.

A konferencia politikai és pénzügyi bizottságaiban helyet foglaló fődélegátusok ma délelőtt magánmegbeszéléseket folytattak.

Jaspar miniszter társával folytatott megbeszélései után Brüsszélből újra elutazott Hágába.

A mai reggeli lapok szerint a konferencián a helyzet engedett feszültségéből.

Fő a — presztizs

Hága, aug. 20. Snowden kincstári államtitkár nyilatkozatot adott a saját munkatársainak, amelyben azt hangoztatta, hogy most már nem is annyira pénzről,

Egy kérdés, amelytől országok és népek sorsa függ

Ezenh elyzettel szemben, de főlg az állandóan növekvő belső szükségletek nyomása alatt az Egyesült Államok reagálni kezdtek. Az a harc, amely most megkezdődött, az többé nem két kereskedelmi csoportnak a harca, hanem egy elkeresedett, kemény tusa gazdasági és politikai világhatalmak között. Nincs többé szó két, dividendákat hajszoló kereskedelmi társulatról a konferenciájáról.

a kérdés az, hogy melyik állam fog kikerülni győztesen egy oly produktum abszolút birtoklásáért megindult harcból, amelynek hiánya, vagy teljes birtokbavétele nemzetek közötti egyensúlyt tud megingatni.

E produktum megszerzéséért és főleg megtartásáért mind a két rivális állam kész a játékba a közgazdaság és a politika minden fegyverét belvinni. Mind egyik képes ebben a harcban az utolsó konzekvenciáig elmenni. És ha kell, kímélet nélkül fognak rombolni, csak hogy az ellenfelek, amely bizonyos rezisztenciát fejt ki és akadályozza a terv keresztülvitelét, megadásra kényszerítsék. A petróleum belépett a diplomácia kompetenciájának veszélyes zónájába.

Es nálunk ég, egyre eg három hónapja a morenii szonda, amely az országunk oly produktumát emészt fel, amely ma értékesebb az arannyal.

Amint az újságban olvastam, — írja Musculeanu professzor, — és amint főleg személyesen értesültem, megállapítható, hogy nem szenteltek kellő figyelmet annak, hogy ez az istenesapás a petróleummezők érdekében elhárítsák. Pedig egy bizonyos, Minden percnvi késedelem az egész ország gazdag petróleummezőinek az egzisztenciájába kerülhet.

mint inkább Anglia presztizskérdéséről van szó. Anglia pozíciója az utóbbi években annyira gyengült, hogy mondhatni, alig vették már számításba.

Snowden szerint végre elérkezett az ideje, hogy Anglia újra felemelhesse szavát s visszahódítsa a diplomáciában és a nemzetközi politikában az őt joggal megillető helyet.

Vidéki szülők

elemi és középiskolás gyermekeinek az iskolai idény alatt teljes ellátását, valamint akár nyilvános iskolában, akár magánúton végzendő tanulmányaik pedagógiai felügyeletét vállalom. Szíves tájékozással közlöm, hogy gyermektelepem a modern higiénia minden követelményének megfelelően van berendezve: egészséges, tágas hálótermek, külön a fiúk és külön a lányok számára, nagy ebédlő, olvasó- és tanulótermek, nagy park tornaszerekkel és játszótérrel, télen korcsolya- és rődlipályával.

Vitaminus, egészséges táplálás mellett a gondjaimra bizott gyermekek testi, szellemi, valamint lelki fejlődése felett személyesen őrködöm.

Dr. Hollóné Breider Erzsébet
Oradea, Cheiul Crişului (Alsó Körös-oidál) No. 273. Telefon: 425.
Gyermektelepem megtekintésére az érdeklődő szülőket szívesen látom.

'ROYAL' amerikai írógép legújabb modelljei szenzációcsak

Mielőtt írógépet vásárolna, saját érdekében feltétlenül kérje ezen gép vételekényszer nélküli bemutatását. — **Royal nagy gép 92 befűvel. Royal Portable 88 befűvel.** Minden nagyobb városban képviselve. Vezérképviselő: **Goldstein, Oradea, Str. Avram Jancu 5. Telefon 2-97. szám.**

Izr. urileány teljes ellátást kaphat magános zsidó urhogyneél. Egyetem-utca 3. I. em. 4.

Madgearu megvédi vámtörvényét a koncentrikus támadások ellen

A kereskedelemügyi miniszter szerint a jelenlegi tarifa nélkülözhetetlen eszköze a racionalizálásnak

(Bucuresti-Bukarest, augusztus 20. Az Uj Kelet tudósítójától). — A parlamenti ülészek befejezése előtt, mint ismeretes, Madgearu ipari és kereskedelmi miniszter megszavaztatta az új vámtarifát, amely azóta életbe is lépett. A vámtarifával kapcsolatban, talán éppen azért, mert a legutóbbi „gyorstalpaló” ülészek alkalmával nemigen nyílt alkalom kritikái megjegyzésekre, szaklapokban és általában a lapok közgazdasági rovataiban egyre-másra hangzanak el számottevő komoly közgazdászoktól nagyon alapos indokolt kritikái megjegyzések. Madgearu ipari és kereskedelmi miniszter ezeknek a felszólalásoknak hatása alatt szűkségét látta annak hogy az általa benyújtott tarifafevőzéstől szóló törvényt megvédje. Tegnap délelőtt 11 órakor magához kérte a sajtó képviselőit és a következőket mondta:

Redukció minden vonalon

— A vámtarifa körül egy a törvény előkészítése, mint annak betérjesztése alkalmával feltűnően lanya, érdekfűzés nélkül atmoszféra uralkodott. Más országokban akár öt százalékos emelés, vagy redukció alkalmas arra, hogy nemcsak az érdekelteket, hanem az egész közvéleményt mozgásba hozza. Minálunk az ellenkezője történik s ebben valószínűleg nem kis része van annak, hogy az eddigi vámtarifamódosításokat egyszerű dekrétumokkal intézték el, amely eleve kizárt minden objektív, vagy kevésbé objektív kritikát. Most történik meg legelőször, hogy egy ilyen fontos kérdésben, mint amilyen a vámtarifa módosítása, a törvényhozás két háza döntött.

— Ami érdeemben érinti a vámtarifát, megállapítható, hogy egy hatalmas redukció történt minden vonalon. Különösen áll es a mezőgazdaságban szükséges segédesszközökre, melyeknek vámtarifája 75 százalékkal csökkent. Körülbelül ez az arány érvényesül a földművelők és általában a lakosság elsőrendű szükségleti cikkeinek vámtarifájánál, valamint az építkezési anyagok tarifájánál is. A selyem eddigi példátlanul magas vámtarifáját egyharmadára csökkentették. Mindezekkel szemben egyetlen egy kritikai megjegyzés sem hangzott el, mintha ez egy nagyon egyszerű, magától értetődő dolog volna. Ezzel szemben azonban kritikáltak más olyan pontokat, amelyekre változtatni akartok.

Miért maradt el a degresszív vámtarifa

— Fellettem magamban, hat hónappal ezelőtt, hogy egy degresszív rendszerű vámtarifát léptetek életbe. Az ország iparát akartam ezzel egy órával előbb a racionalizálásra kényszeríteni. Megkérdeztek tőlem, hogy miért tértem el ettől az eredeti elképzelésemtől? Válaszom: azért, mert ezen tervem nem talált megértésre, kizárólagosan csak egyetlen iparágban, és pedig a fémiparban. A többi iparágak úgy véleményezték a tervet, hogy a degresszív vámtarifa folytán az ipar nagyon labilis állapotba kerülne s a leggyilkosabb konkurenciának volna oda dobra. Mintsem, hogy egy új tarifa életbeléptetésétől teljesen elálljak, inkább lemondottam eredeti elképzelésemről, anélkül is inkább, mivel a degresszív rendszerű vámtarifa egyetlen más országban sincs még bevezetve, s annak alkalmazása addig, ameddig az a köztudathoz átmeleg, még bizonyos időt fog igénybe venni. Átértem a minimális védvámpolitikára.

— Sokan kritizálják azt, hogy a selyem vámtarifáját csak egyharmadára csökkentettem. Ezek elfelejtik azt, hogy ez a tarifa az általános tarifában van

benne és hogy ez a megköthető kereskedelmi szerződések alapján redukálható. A növényi és állati selymet egy kategóriába soroztam, amint hogy a többi osztályban is így van osztályozva, a visszaélések elkerülése végett. Átmenetileg ez által növényi selyem valamivel magasabb tarifán áll, ez azonban csak átmeneti állapot.

Kimaradtak-e paragrafusok a törvényből?

— Sokan számonkérnek tőlem azt, hogy

a vámtarifa-tervezet 5-ik paragrafusa kimaradt a törvényből. Az 5-ik paragrafus ugyanis jogot adott az ipari és kereskedelmi miniszteriumoknak, hogy a protészált iparcikkek eladási árát ellenőrizze és a tapasztalatok alapján, amennyiben visszaéléseknek nyomára jönne rá, jogában állana a védvámom megfelelő változtatásokat eszközölni.

— Ezek elkészt kritikák. Tény az hogy benne volt a törvénytervezetben, a minisztertanács azonban, nagyon helye-

sen, főlegesennek találta, hiszen törvény nyel bármikor lehet változtatni a vámtarifán anélkül, hogy erre külön paragrafus kellene. Nagyon helytelen tehát az a megállapítás, hogy a törvényből egy paragrafus egyszerűen eltűnt.

— Egyes kritikusok azt állították, hogy a tarifa késlelteti az iparvállalatok racionalizálási folyamatát, ez a megállapítás azonban nem áll. Éppen a vámtarifa mechanizmusa biztosítja ezt a racionalizálási folyamatot, az antidumping klauzulát csak azon iparvállalatokkal szemben fogják alkalmazni, amelyek bebizonyítják, hogy a technika és a belső organizációjuk racionalizálva van.

— Válaszoltam a kritikákra. — fejezte be exorzéját Madgearu miniszter. Ha a törvény tartalmaz is bizonyos hiányosságokat, bizonyos azonban az hogy hatalmas lépést jelent előre iparunk konszolidálásában.

Egyre jobban kiélesedik a helyzet Kína és Szovjetország között

Mandzsuriában tovább folytatják az orosz alattvalók letartóztatását. A nankingi kormány hatvanezer főnyi hadsereget küldött a veszélyeztetett határra

London, aug. 20. Vladivosztkoi jelentés szerint a kínaiak Mandzsuriában tovább folytatják az orosz alattvalók letartóztatását. A vasutasokat min a char bini internálótáborban helyezték el, ahol három napban egyszer kapnak enniavilót.

Moszkvai jelentés szerint az orosz-kínai kérdés szóba kerül a népbiztosok tanácsának mai ülésén. Valószínűnek tartják, hogy elhatározzák, hogy közvetlen uton felhívják Kínát a fehérorsz akciók teljes lezerelesére, mert ellenkező esetben Oroszország egyoldaluan meg fogja állapítani, hogy az ellenséges felek között nem állnak már fenn azok az előfeltételek, amelyek a Kellogg-egyezmény további tiszteletben tartását megkövetelhetnék.

London, aug. 20. Nankingi jelentés szerint a felkínai kormány az orosz-kínai új helyzetben utasította Mandzsuri kormányzóját, hogy hatvanezer főnyi hadsereget irányítson a határ veszélyeztetett pontjai irányába. Kína lakosainak nyugalmát és a békét meg akarja őgni s ezért vált a csapatösszpontosítás újra szükségessé.

Az Associated Press közli Wang kül-

ügyminiszter nyilatkozatát, aki hangsúlyozza Kína békés szándékait, de ugyanakkor leszögezni kívánja, hogy a nankingi kormány meg akarja védeni Kína területi épségét és nemzeti jogait s nem fog tűrni kommunista üzemeket többé. A kormány meg akarja tisztítani Kínát a kommunistáktól.

A lapok mukdeni jelentései arról számolnak be, hogy a mandzsuriak főkor-mányzó repülőgéprajt, fényszórós osztagokat és repülőgéphárító ágyútegeket is a határvonalra irányított, mert elő-kélt szándéka, hogy megvédje a határokat a lovasság és repülők folytonos támadásai ellen

Teljesen elkészült a váradi zsidó fiu-internátus

(Oradea—Nagyvárad, aug. 20. Az Uj Kelet tudósítójától). Nagyvárad zsidó kulturélete egy új és főtötte hasznos intézménnyel gazdagodott. Szilágyi Adolf nagyvárad zsidó liceumi tanár, aki a kolozsvári Tarbutban is működött, mint ismeretes, fiu-internátust nyit az iskolaév elején az olyan zsidó gyerekek számára, akiket szüleik hagyományhű szellemben kívánnak neveltetni.

Az Uj Kelet munkatársa meglátogatta a készülő internátust a Ritook Zsigmond utcában. A diákokthon Nagyvárad ideális és portmentes helyén fekszik, a város központjában, a legcsöndesebb és legelőkelőbb városnegyedben.

Az internátus udvara valóságos park. Közel 80 terebélyes hárs és fenyőfa nyújt árnyéket és ontja magából az egészséges illatokat. Az ember első impressziója, mintha egy ejökölő szanatórium udvarában lenne. A széles teraszról az oktatóterembe jut az ember, amelynek falai köröskörül hófehér faburkolattal vannak bevonva. Innen egy tágas, bőségesen szellőztött hálóterembe jutunk, ahol hófehér ágyak várják már a diákokat.

Csukott folyosó vezet az összes mellék-helyiségekbe. Tágas fürdőszoba a modern higiénia tökéletes felszerelésével. Ugyancsak zárt folyosó vezet a közös

ebédlőterembe, innen az éléskamrába és a teljesen modernül felszerelt konyhába, ahol külön áll a zsiros és külön a teljes takaréktűzhely. A rituáléra a leg-gondosabban ügyelnek, ép úgy, mint az abszolút tisztaságra. Az épület mellék-szárnyába vannak elhelyezve a hálószobák, a zongoraterem és társalgó. Ez az internátus feltétlen nyeresége nemcsak Nagyváradnak hanem az egész ország-résnek, ahonnan bizonyára tömegesen fogják igénybevenni ezt a modern és mégis hagyományos intézményt. Nagyvárad, mint vasúti gócpont is alkalmas arra, hogy a messze vidéken lakó szülők ideküldjék gyermekeiket. A város mintaszertü elemi és középiskolája mellett házagptoló intézmény az internátus. Er-tésülésünk szerint az internátus iránt olyan nagy az érdeklődés, hogy a férő-helyeket minden valószínűség szerint túl fogják jegyezni.

(B. Zs.)

Figyelem!!
Baranyai György
alsótömési cserép-kályha gyárának
lerakata és köz-ponti irodája
Brassó,
Vasut-utca 58. szám,
a vámmal szemben.
Legszébb kivitel!
Gyári árak!

LEGUJABB MODELEK!
LEGSZÉBB SZINEK!

Minden gondos anya a gyermekszobában
TUNGSRAM opál-takaréklámpát
használ. Szabályozható nagyobb és kisebb fényerősségre. Nem kápráztat, kíméli a szemet. Kapható mindenütt!

Szabó Jenő
divatkülönlegességek
nagyáruházában CIUJ

Saison utáni árak:

1 méter vá: 20 r gyermek	
fehérneműre	Lei 29.-
1 m. francia crepp por-gyolára	39.-
1 m. Opalin szines fehér-neműre	29.-

Máramarosszigeti intelligens zsidó
nricsalád középiskolába járó két fiu- vagy leánygyermeket teljes ellátásra elvállal.
Cím: Freund órászület, Sigh-t.

Amerikai mintára férfiföltöny vasalás 15 perc alatt 30 Lei Czinknél, Cluj.

Lisszabonból egy svájci repülőgép óceánrepülő-utra startolt

Páris, aug. 20. A Jung Schweizerland repülőgép svájci pilótákkal fedezetlen ma reggel Lisszabonból Newyork felé óceánrepülő utra startolt. A start 7 óra 14 perckor simán ment végbe.

Lisszabon, aug. 20. Készer svájci pilóta, aki tegnap a Jung Schweizerland emvezésű repülőgépet amerikai óceánrepülő utra startolt, még nem adott életet magáról.

Meg nem erősített jelentés szerint egy holland gőzös rádiogrammot adott le, amelyben közölte, hogy repülőgép jelent meg nagy magasságban a hajó felett mintegy nyolcszáz kilométernyire az európai partoktól, de azonosságát a Jung Schweizerlanddal nem sikerült megállapítania.

Károly extrónörökös lemondásának hiteles története

Bratianu Ionel kényszerítette a trónörökös lemondásra. Egy bukaresti újságíró szenzációs visszaemlékezesei

Bucuresti-Bukarest, aug. 20. Az Aierarul mai számában Scrutator tollából rendkívül érdekes cikk jelent meg, amely Károly herceg lemondásának a hiteles történetét kívánja megörökíteni. Az újságíró, aki az 1925. decemberi rendkívül izgalmas napokban állandóan együtt volt a miniszterekkel és pártvezetőkkel, saját tapasztalataiból mond el sok jellemző esetet. Többek között megállapítja, hogy Bratianu Ionel mondatra le erőszakkal a trónörökös: a király, a királyi család és a liberális vezetők legfőbbjének akarata ellenére. Amikor december 30-án reggel a cikkíró találkozott Duca-val, kérdezte tőle: mit szól Bratianu tervéhez. Duca így felelt. Még vagyok döbbenve, ez lehetetlen, azonban megkérlek, hogy a miniszterek és a pártvezetők egy vonaton utazzanak Szi-najába, csak Stere és Mihalache utaznak előre. A vonaton folytatólag beszélgetések. Scrutator egyik szakaszban meglátta a már akkor beteg Marzescu igazságügyi minisztert, aki ezt mondotta: Borzúsító dolog történik. A király nem fog tudni ellenállni Ionelnek s ha ő akarja, akkor Károly nem lesz Románia királya.

nem fog lemondani, mert késztül akarja vinni tervét.

Szinajában rendkívül heves és izgalmas jelenetek követték egymást. A királynak valóságos drámai jelenetei voltak.

Tizenkét vagon lőszer robbant fel és repítette levegőbe a domnestii erődöt

Szerencsére se halottja, se sebesültje nincs a katasztrófának

(Bucuresti-Bukarest, aug. 20. Az Új Kelet tudósítójától). A fővárostól körülbelül 12 kilométer távolságban levő Domnestii erőd az elmúlt éjszaka folyamán a levegőbe repült. Esti tíz órakor kezdődik Bukarestben a főváros éjszakai élete. Az utcák megtelnek emberekkel és a főbb utvonalakon éltveszedelmessé válik a tolongás.

Amikor este tíz órakor az első fel-síkelítő robbanás elhangzott, valahányszor reménytelenül ült ki az arcokra.

Bukarestben az emberek már rég várják a katasztrófát. A fővárosi lapok már napokon keresztül írják, hogy Moreniben veszedelmessé vált a helyzet és egy esetleges újabb detonáció egész ország-részeket döntene romba.

Amikor az első robbanás elhangzott, mindenki Moreniené ámszól.

De az első robbanást követően az újabb és újabb robbanások, a pöfölgés megreszkettek és rövidesen leállt minden forgalom. Az esti korzót kétségbeesetten sikoltozó, menekülő emberek képe váltotta fel. Másodpercenként követték egymást a hatalmasabbnál hatalmasabb detonációk.

és egy félóra múlva délnyugati irányban az esti égbolton megráztak az első vészjelzőlámpa vörös fénykévék.

Rövidesen értesült a közönség is a valódi tényállásról. A domnestii erőd, mely telve volt muniókkal s amelyben egy egész hadtest muniókiészletét tartották, a levegőbe repült.

A robbanások egyre ismétlődnek. Egy fővárosi autótaxi volánja mellett egy elértézt reszkető sofforrel megindulunk a helyszín felé. Átszeljük a Giurgiu felé vezető vasuti vonalat, amikor megpillantjuk a maga teljes nagyságában a déli horizonton feltűnő hatalmas lángoszlopot. Amikor Bolintiu faluhoz érkezőnk, már

Százéert egy milliót!

A kormány engedélye alapján a kolozsvári zsidó közkórházegyesület megrendezi az első komoly sorsjátékot Romániában.

2166 készpénznyeremény 2,700.00 lei értékben
Főnyeremény 1,000.000 lei

Egy sorsjegy 100 lei.

Vegyen zsidó kórház-sorsjegyet!

Minden tőzsdében kapható!

tak Bratianuval s a többi politikussal. Különösen Jorga helyezkedett szembe a lemondás tervével, míg a nemzeti párt rem nyilvánított erősen meghatározott véleményét. Mihalache ellenben rendkívül okosan és bátran fejtette ki a véleményét. Amikor a királyi adjutáns az audierencia után gratulál Mihalachenak, a jelenlegi miniszter így sóhajtott fel:

Úgy látszik, nagy tévedést követtem el, ha ilyen gratulációt kapok.

A vonaton hazafelé Bratianu, Stirbey és Stere hosszabb tanácskozást folytattak egymással, — úgy látszik, akkor Bratianuék még sem tartották olyan hazaférőnek Sterét, mint azóta hangzatosai szeretik. Az újságíró folytatni fogja visszaemlékezéseit.

autókkal, menekülő, szinte futó emberekkel, akik igyekeznek minél távolabb a robbanás helyszínéről.

A fajúban egy főhadnagy vezetése mellett egy csapat katona menetel. Megengedi, hogy belépünk a különben civil emberek részére mindig zárt katonai zónába. Egy ezredes autója száguld el letűnik a körülmények által megengedett sebességgel. Amikor meglát bennünket, lestoppolja az autót és rendeletet ad ki, hogy snkij a katonai zónába ne engedjenek. Az őrmester vigyázz állásba vágja magát, tudomásul veszi a rendeletet, de úgy látszik, rémületében maga sem értette meg a szavak értelmét. Tovább enged. Egy kerülőnél ismét észrevesz bennünket az ezredes. Megint leéllítja az autót és hívja az őrséget. Senkise válaszol. Az ezredes förtelen dühbe már épen kitörni készül, amikor ismét egy hatalmas robbanás reszketteti meg a levegőt.

Száz méter környezetben hatalmas füst és porfelhő borít el mindent.

Az erődítményből lángnyelvek esapodnak fel minden oldalról. A leggyilkosabb offenzívák pillanta volt ez. Az előbb még feldühödött ezredes kiadja, talán megszokásból, a jelszót:

— Cu burta la pământ! Hasra! A következő pillanatban együtt kapaszkodunk be egy kidőlt fának a törzsébe és lestük az elkövetkezendő rettenetes percekét. Ezeket a rettenetes pillanatokot használom fel arra, hogy körül nézzek.

Mindenfelé a legrettenesebb pusztulásnak a képe tárul elém.

Gyökerestől kiszakított fenyőfák összedőlő órházak, a légnyomástól az országot közepére hullott kerítés-lesztrak láthatók mindenfelé. A sötét éjszakában pedig egyre félelmetesebben és vészjelzősében világít bele a felgyuladt erőd hatalmas lángszőlője. Hasoncsuszva kezdjük meg a visszavonulást. Felgyokor két kilométernyi távolságban voltunk az erőd-

tól. A helyszínére már akkor megérkezett Popescu Dumitru generális, a hadügyminisztérium direktora, valamint Sendrea és Grigorescu ezredesek. Minden felderítő munka azonban eleve illuzórius volt.

Lehetetlenség volt az erődöt bármennyire is megközelíteni.

A tüzoltók három kilométernyi távolságban az erődötől, a legteljesebb télenségre voltak kárhoztatva. A hajnali órákban a rend fentartására több század katonaságot rendeltek ki a helyszínére. A robbanások különben egész éjjel tartottak.

A hadügyminisztérium hivatalos jelentése szerint a domnestii erődben az elmúlt éjszaka folyamán tizenkét vagon régi lőszer robbant fel.

A levegőbe repült két katonai barakk, amelyekben két-három ezer fegyver volt. A katasztrófáról tisztá képe: alkíteni még mindig lehetetlen.

Sokan állítják azt, hogy a domnestii erőd őrsésére kirendelt katonaság közül sokan életüket vesztették.

Ezzel szemben viszont a hadügyminisztérium hivatalos jelentése sem hatottakról, sem pedig sebesülésekről nem tud és megállapítja azt, hogy a kár nem nagy.

Délelőtt tíz órakor a robbanások véget értek.

Az eddigi vizsgálat a robbanás okait a legutóbbi napok abnormális hőségének tudja be.

Az oltási munkálatok a legnagyobb körültekintéssel és óvatossággal folynak. Az erőd s a körülötte elhelyezett tisztii pavilonok a robbanás következtében romokban hevernek. A mezőkn katonai csapatok állnak őrt. Az összecsdült hatalmas tömeget pedig falragaszok figyelmeztetik, hogy a detonáció következtében számos lövedék nagy távolságra repült és robbanással fenyeget. Figyelmeztetik a falragaszok a közönséget, hogy semmihez hozzá ne nyuljanak, mert az életükkel játszanak.

Rádió 1929 - 1930.

Az új PHILIPS könyv:

"Csoda 4 és más kapcsolások"

valamint ezen kapcsolásokhoz az új

"Erco" tekercsek

raktárra érkeztek!
A könyv ára eredeti PHILIPS szabásmintákkal
Lei 100.

Új képes árjegyzékünk
augusztus végén megjelenik.

Ing. V. VERTES Arad,
Piata Luther No. 1.

Női és férfiruhákat vegyileg fest, tisztít Unió Cluj

...hiszen törvény...
...iparvállalatok...
...Epen a vám...
...biztosítja ezt a...
...az antidumping...
...iparvállalatokkal...
...amelyek be...
...és a belső...
...ulizálva van...
...tikákra. — fejezte...
...a miniszter. Ha a...
...szonyos hiányossá...
...an az hogy hatal...
...iparunk konszoli...

...és

...őztatását...
...dött

...entével arról szá...
...landzsuriái főkor...
...fenszörös oszta...
...rító ágyútegeket...
...vitott, mert elő...
...gyedelmézi a ha...
...repülőék folytonos

...idő fiu-

...z éléskamrába és...
...lszerelt könyhá...
...ros és külön a te...
...riquáléra a leg...
...ép egy, mint az...
...z épület melek...
...lyezve a hálószo...
...társalgó. Ez az...
...resége nemcsak...
...az egész ország...
...yára tömegesen...
...a modern és mé...
...ményt. Nagyvá...
...t is alkalmas ar...
...en jakó szülők...
...t. A város min...
...skolája mellett...
...z internátus. Er...
...internátus iránt...
...és, hogy a férő...
...nőség szerint tul...

(B. Zs.)

Jenő
...ességek...
...an Cluj

Árak:
...ek...
...Lei 29.—
...39.—
...29.—

intelligens zsidó...
...ó két fiu-vagy...
...ásra etválat...
...t.

Cluj

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánzági zsidóság napilapja.
Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő: Jámor Ferenc.
Bukaresti szerkesztőség: Hátszegi Ernő Str. Lipscani 91.
Az Uj Kelet cikkeinek utánnomá át csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

— **Uj viták Ady Endre körül.** Az Ady Endre körül folyó immár egynegyedszázados harc az utóbbi hónapokban új erőre kapott. Kosztolányi Dezső indította meg a vitát egy nagyobb tanulmányával, amelyben igyekszik Adyt ledönteni arról a piedesztálról, ahova őt hívei emelték és szerény helyet juttat neki a magyar költők között. Ady barátai és ellenségei egymásután jelentkeznek hozzászólásaikkal a Kosztolányi által felvetett kérdéshez s pro és kontra igyekeznek cáfolni vagy erősíteni Kosztolányi érvelését. Az Ady-kérdéshez értékes adatokkal szolgál az a könyv, melyben — még a mostani harc előtt — Ady Endre barátai és tisztelői, Földessy, az ismert Ady-kutató, Riedl Frigyes egyetemi tanár, Balázs Béla író, Pikler professzor és mások mondanak véleményét hosszabb cikkeiben és tanulmányokban Ady költészetéről. Ez a könyv könyv-árusi forgalomban nem kapható, hanem benne van az Uj Kelet könyvosztálya 10 könyvből álló 100 lejes sorozatában, amely többek között még Knut Hamsunnak, a most jubiláló világhírű írónak egyik legszebb és legmegragadóbb könyvét az Ősi Csillagokat is tartalmazza.

— **Eltemették Benedek Eleket.** A magyar mesemondás nagy halottját, tragikus véget ért feleségével együtt tegnap délután temették el őriási részvét melletti Kisbácsonban. A temetésen a nagy mesemondó gyermekain: Benedek Marcellen, dr. Benedek Etyeken, Lengyel Miklósnán, Lőrinczi Gyulánán és Benedek Flóra tanárnőn kívül a magyar, illetőleg székely társadalom legelőkelőbb reprezentánsai vettek részt. A ravatalnál az irodalmi társaságok nevében Nyirő József mondott megrázó búcsuztatót, majd Szentimrey Jenő a székely írók nevében mondott könynyekig megható beszédet. A temetés alkalmával Bacon közvéleménye teljes gyászát öltötte, a falusi házakon mindenütt fekete lobogó lengett. A halottas kocsit roskadásig megtelt virágos szekerek követték. A temetőben Zágonyi István hírlapíró mondott hosszabb búcsuztatót a világon szétszórta székelyek nevében. Az egyházi szertartás után a hatalmas tömeg és a küldötségek csak késő este omlottak szét. A nagy székely mesemondó és feleségének koporsója fölé dübörgve hullottak rá a rögök s immár domboru sirhanj jelzi, hogy örökre elnémult a nagy költő szava.

— **Érdekes határc incidens a román— lengyel határon.** Bukovinából jelentik, hogy a román—lengyel határon Banila község közelében érdekes határc incidens történt. Itt a sajtógermani békeszerződésben megállapított határvonal a Cernus folyó, amely a legutóbbi eszések folytán több ágra szakadt. Egy 16 tagú román parasztkból álló csoport az egyik új, eddig lengyel területen folyó ágat megszállta és a mederben kutatót. A lengyel határvörök erre letartóztatták a román parasztokat, akik saját jószántukból kiszélesítették a román határt. A román határvörök részéről Niculescu kapitány interveniált a lengyel határvörök parancsnokságnál és hosszas tárgyalás után sikerült a parasztokat kiszabadítani.

— **Értesítés!** Az orth. Chevra Kadisa hivatalos helyisége Szentlélek-uca 1. sz. alól, Hosszu-uca 9. sz. alatti szék-házába költözött át. Telefon: 4-63. Az Elnökség.

Láb-, kéz-, hónaljzadás ellen
PODOL.
Hatása biztos, üdít, frissít, a bőrt puhán tartja.

— **PCJ átszeli az egész világot.** Azt hisszük, hogy az alatt idezett ujságkivonatok, amelyek annak az általános tisztelőnek a jegyében láttak napvilágot, ami a hollandiai rövidhullámú állomások teljesítményeit illeti, újabb bizonyítékát adják a különböző földrészekben levő rádióamatőrök elismerő bírálatának. Kiragadjuk a bostoni „Christian Service Monitor” a. ujságból a következő cikk részletét, mely a délafrikai rövidhullámú leadók iránti lelkiosodást tükrözi vissza: „Bloemfontein” azon rádióleadók közé tartozik, mely rövidhullámú készülékekkel bír. Minden műsorát igen hangzatosan lehet közvetíteni, azonban az amerikai állomások teljesítményeit igen nehéz követni, mert a hangok igen gyorsan következnek egymás után. E tekintetben a KDKA sem rossz, de WGY és még igen sok más állomás hirtelen gyorsasággal ad le. Chelmsford (Anglia) és PCJ (Hollandia), az eindhoveni PHL LIPS-művek leadóállomása úgy adják le műsorukat, hogy annak minden egyes szavát jól lehet érteni.” A „Singapore Free Press” jelenti: „Ez az állomás (PCJ) egyike azon ritka leadóknak, melyek teljesítményei nem szorítkoznak kizárólag csak nyelvi követelményekre. Az amatőrök nagyon jól tudják, mennyire kellemetlen, ha nem értik meg a szavak elejét, különösen akkor, ha a közlemények hosszabb terjedelműek és az gyorsabb tempóban van továbbítva, (különösen azoknak nehéz, akik előtt az illető nyelv idegen). A PCJ leadó egy egészen kiváló kategóriába tartozik. Még nem találkoztunk eddig olyan lelkiismeretes konferenciával, aki olyan türelemmel és intelligenciával igyekezzék hangsúlyozni a szavak értelmét.”

— **A leomló homoktömeg megölte a játszó gyermekeket.** Pécsről írják: Tolnamózs község homokbányájában a tegnapi nap folyamán súlyos szerencsétlenség történt. A falubeli gyermekek egy nagyobb csoportja a homokban játszadozott. Egyszerre hatalmas homoktömeg omlott rájuk. Eddig három holttestet emeltek ki, de biztosra veszik, hogy még több holttestnek kell lennie, mert a falubeli gyermekek közül még öt, vagy hat hiányzik.

— **Eljegyzés.** Schwimmer Anai (Daj) és Káhn Jenő (Manastireni) jegyesek. (Mindenkülön értesítés helyett.)

— **A vilnai színtársulat Erdélybe jön.** A híres vilnai színtársulat szeptember elején Besszarábiából, ahol néhány hét óta vendégszerepel, Erdélybe fog jönni, először Temesvárra. A színtársulatot ezuttal a vilnaiak magyazerű dramaturgia és színésze, Alex Stein vezeti. Ő állította össze a legjobb jiddis erőkből a társulatot, amelynek elsősorban Salom Asch dramaturgizált regénye, a „Kiddus Hasém”. Ebben a darabban, amelyben husz kép filmszerűen perog le a néző előtt, a nagy zsidó író meglevenitette a Chmelnitzky-főkölés pogromjait. A darab hatására nézve felülmulja magát a „Dibukot” is. Varsóban kétszázszor egymásután játszották ezt a darabot, amelynek fődekkessége, hogy plasztikusan mutatja a régi és igaz tételt arról, hogy a történelem megismétlődik. Schalom Asch ugyanis az 1920-as pogromok után Ukrajnában járt és itteni benyomásai alapján írta meg ezt a drámát. Alex Stein műsorában modern darabok is helyet foglalnak, így Langer „Külvárosa”, melyet eredeti rendezésben hoznak ki. Az együttes repertoárjában van a „Sabbataj cöwi” című dráma, amelyet Alex Stein dolgozott színpadra, Schalom Asch és Zsulavszky, egy keresztény lengyel író drámájából. Ugy a Sabbatai cöwi, mint a Kiddus Hasém zenésítve van és pedig ősi zsidó zenei motívumokkal. Az erdélyi turné megrendezése céljából Alex Stein Kolozsvárra érkezett. Erdély fővárosában a vilnaiak a jövő hónap derekán fognak játszani.

— **A szövetkezetek központja három országgal tárgyal a gabonaexportról.** Bukarestből jelentik: A szövetkezetek központjának import-export osztálya tárgyalásokat folytat Belgiummal, Németországgal és Franciaországgal, a román gabona exportja tárgyában. A tárgyalások igen előrehaladt stádiumban vannak és nagyobb gabonamennyiség kerül exportra ezekbe az országokba. A szövetkezetek központ közraktárakat állít fel, amelyekbe a parasztok behozzák a gabonát és e közraktárakból szállítják majd külföldre a gabonát.

— **A francia köztársaság elnöke részt vett a Bastilj-ünnepen július 14-én Párisban.** Minden képzeltet felülmúló ünnepek zajlottak július 14-én a nemzeti ünnep alkalmából. A „Le Journal” nagy párisi napilap pompás vizitálékot rendezett, amelyek felülmúlták a versaillesi játékokat is. Az „Arc de triump” és a Place Concord olyan világi effektusokkal volt kivilágítva, amelyet eddig még sohasem használtak. A város-háza teraszán és a Bastilj-téren hatalmas emelvényeket emeltek, amelyekon pompás zenekarok játszottak. Görög táncok, fátyos menetek, a köztársaság elnöke által fejejték ki a közönség tartott állandó örömmámorban Páris lakosságát. Leírhatatlan örömmámor fogta azonban el a lakosságot a Nemzeti Téri emelt pavilon előtt, amely csodálatos kristályfényben szótt. A közönség szabályozására volt szükség, hogy a tömeg nyugodtan sétálhasson a pavilon előtt, amelyben a Három korona” selyem harisnyák voltak kiállítva, amelyek most diadalujujukat tartják Párisban.

SZÍNHÁZ — MŰVÉSZET

A Magyar Színház műsora:

Szeged este 9 órákor csak felnőttek számára: Finom kis lakás, (Párisi bohózat-újdonsg, nagyon olcsó, mozhelyarákkal. Jegyek ára: 50, 40, 30 és 10 lel. Sorozatszám: 442.)

A Magyar Színház mozi-műsora:

Szeged csak 4-kor és félhetkor utóljára: I. Mari, az ezred leánya. (Romantikus történet 10 felvonásban. Donizetti világhírű operájának filmváltozata. Főszereplők: Betty Balfour és Julius Falkenstein.) II. A tegeger Sántája. (8 felvonásos dráma. Főszereplők: John Gilbert és Jeanne Craford.) III. Burleszk kísérő műsor.) Csütörtökön premier. Kettős műsor! 4-kor, félhetkor és 9 órákor: I. Mit nem tesz a szerelem! (Uj amerikai 7 felvonásos amerikai vígjáték-újdonsg. Főszereplők: Bebe Daniels.) II. Egy nemzet bálványa (John Gilbert leghata masabb filmalkotása) III. Burleszk kísérő műsor.

MOZI

CORSO-filmstúdió műsora:

Szeged 5, 7 és 9 órákor: A búcsukeringő. Strauss világhírű operettje filmen. Főszereplők: Susy Vernon, Liane Haid Willy Fritsch. Előjáték: A legújabb Ufa világhírű. Csütörtökön 5, 7 és 9 órákor: A nvar igazi szenzációja. Göre Gábor bíró ur és Durbints sógor. Gárdonyi Géza regénye filmen. Kacagató énekes és táncos filmszkeccs. Főszereplők: Kun Dezső, Honi Piri, Vajdaly József, Beregi Gyula és Horváth Mici. Pénteken 5, 7 és 9 órákor: Göre Gábor bíró ur és Durbints sógor. Kacagató és táncos filmszkeccs. Szombaton 5, 7 és 9 órákor: Göre Gábor bíró ur és Durbints sógor. Kacagató és táncos filmszkeccs.

GRAND NYÁRI MOZGÓ (A város-háza udvarán.)

Szeged este 9 órákor: Szenzációk dupla műsor. I. Megölte az anyósomat. Általános öröm 6 felvonásban. Főszereplők: a legnagyobb nevetető. II. A dáma 7 ben az utolsó heteken. Ö. Harold Lloyd, felvonásos nagy dráma a ma társadalmának bűneiről és az erkölcsök leromlásáról. Főszereplők: a világhírű, ünnepelt: Gloria Swanson. Előadások alatt lehet dohányozni.

Szabó Jenő

divatkülönlegességek nagyruházában CLUJ

Saison utáni árak:

1 drb. flanel takaró — Let 150.—
1 m. crepp pasztel színekben — — — — — 29.—
1 m. szerb vászon — — — — — 29.—

SZABÓ IMRE

uti jegyzetei

AZ UJ BALKÁN

a közeli napokban megjelenik.

A Balkán népei a béke tizedik évében

A balkáni zsidóság az új világhelyzetben.

Besszarábia, Bukovina, Erdély, Dobruzsza, Orománia, Bulgária, Törökország, Jugoszlávia, Görögország.

Ara 220 lei.

Előjegyzéseket elfogad az Uj Kelet könyvosztálya

JAZOMIR

Egy hős pacifista históriája

Írta: ALEX SLANK

(38)

Eljöttünk egy budai báróhoz, Tisza István valamelyik atyafiához. Magas, kimért, csöndes, nem erre a világra való ember. Mánás letére nem politizált, nem járt ióversenyre, nem herdálta el a pénzét Párisban. Évek óta pereskedett a miniszterelnökökkel. Leültetett, szivarral kínált, előbb végigkötötte a skatulyát, míg a világos trabukó előkerült.

„Igy öcsém, legyen világosság!”

Borral — mondotta — nem kínálhat. Kifogyott a jó bora, az egész termése elfogyott. A bécsiék vették meg, az egyik felét, a másikat a katonai intendatúra. Ő maga, ha megszomjazik egy kortyra, lenegy a Szentháromság térére, ott van egy kiskoresma. Nagyon jó egri bort tart a koresmáros; tisztán kezeli, nagyon ajánlhatja. Ha a delutáni órákban jövek, szívesen lát az asztalnál.

Pénzt keveset adott.

Nincs, kedves öcsém, fölösleges pénzem, meg aztán nem szívesen támogatok olyasmit, ami szilárdítja a Tisza-terroret. Maradjon ez a keresztényi akció, bár katonakusok csinálják, mégis a kálomista Tisza eszmáját subkolja. Legszívesebben a szociákat segíteném, ha tudnám, hogy ezzel a fenébe kergetik a miniszterelnök urat!”

Belenyúlt a hátsó zsebébe és a gondolatösszehajtott bankók közül kivett egy százast.

Az alapítványi hölgy aláírta az elismervényt. Minden efféle adminisztrációs munkát nem én csináltam. Nagyon vigyáztam, hogy mindenki félvaksnak higgyen. Nagy revízió előtt állottunk ugyanis. A felmentetteket és a segédzolgálatosokat be akarták vonlatni. Kellott katoná az olasz ellen.

Othon; vagy magányosan ülve a kávéházban, befelé figyeltem magamat és csodálkoztam, mennyire értem az alakoskodást. Megkérdeztem magamtól, milyen lelki rugók készítetnek engem csalásra? Talán a szocialista célok teszik, vagy mert félek a harcértől. Félek? Elvégre így is kötélen táncolok! De meghalni az ember boldogulás eszméjéért nyilván nagyobb dolog, mint tifuszt kapni, vagy egy hősi lövedéket, vagy egy protézist a német császár becsületéért, vagy jólétben élő kiváltságos osztályokért.

Minden elkövetett svindli után nem-hogy rösteltem volna magam, hanem nagyobb-nak tudtam magam: a békémunka bajnokának.

Gyöngyös lángokban.

A riportert megnézte, rendben van-e a gallérija és kölcsönkért néhány koronát. Nehezen ment, most hónap vége felé járt az idő és a riportert mindnyájunknál erősen el volt adósodva.

A könyvmaratos lapok egymás után ontották a jelenetéseket.

Négy széle a városnak egyszerre ég. A tűz folyton elharapódzik, a lángok szelet okoznak, a mentési munkálatok megbénultak, vagy nyolc ember az úszkös gerendák között lelta halálát.

Ubul cikket írt a tüzről és közben föl-sóhajtott.

„Milyen borzasztó, hogy ilyen katasztrófáról csak úgy veszünk tudomást, mint holmi színházi szenzációról. Legfőbb ideje, hogy a háborút likvidáljuk!”

A riportert veszekedett a szerkesztővel. Két oldalra való anyagot ígért, de a szerkesztő ráförmedt.

„A legkisebb ütközésben legalább száz ember pusztul el. Kit érdekel ma egy tűz Gyöngyösön? A fronton a világ ég. Eredj de ne sokat buzgókodj!”

A riportert még egyet akart mondani.

„Nehogy elfelejtsem. Tisza is nagyon ég. Kész. Van egy választójogi tervezete, egy utolsó ebben össze-vissza kategorizál és választójogot ad az ipari munkásoknak, hogy befogja a pártvezérek száját.

És megengedi kegyesen, hogy kijavítsák mindenütt a választó névjegyzéket.”

„Utolsó tervezet” — jegyezte meg gyönyösen valaki.

„Le fog égni vele. Mehet Gyöngyösre!”

A vice valóra vált.

Két nap múlva a király átutazott Pestre és a ferencvárosi pályaudvaron — a lapokat nem értesítették — föl-szállott hozzá Tisza István.

En azonban értesültem — az erzsébet-falvai elvtársak útján és Irmával kimentünk a peronra, hogy valami nagyon érdekes előkészített dolgot lássunk.

A miniszterelnök feleségével és egy fiatal hölgy társaságában jött. A király kinézett, a másik ablakon Zita, a királyné. Szép, kicsi fekete feje volt. A Király utcában egy ékszerbolt ajtajában szokott állani egy helyes zsidó asszony, kópiaja szinte ennek a hájos, termékeny, művésziességű finom fejedelemasszonynak.

Tiszáné — testiekben éppen ellentétje Zitának, tagbaszakadt, kövér, Hungaria szobrának modellt állhatott volna — fehér rózsákból kötött csokrot adott át a királynénak. Idillikus, demokrata jelenet volt. Valóban ezt a háziasságot és szertartás-nékiültséget az előbbi Habsburgok között el se lehetett volna képzelni.

A miniszterelnök nem a király kocsi-jában szállott fel, hanem a mellette lévő-be, ahol a kíséret foglalt helyet. Egy vasutas átvette Tisza István inasától a gróf kabátját és csomagját és besietett a kocsii folyosóján a termes vagonba.

Irma meglökte a karomat.

„Nézzé!”

Abban a pillanatban a vasutas valamit becsusztatott a miniszterelnök kabátjának belső zsebébe.

A szigeten vasárnap este Rücsky tanácsos ur asztala mellé kerültem. Tisza István megbukott, különös idők jártak, még az egyszerű polgárok is, akik nem szerették Tiszát, most hogy ilyen komoly dolog történt, megijedtek. Pesten, ahol a zsidók minden újabb fordulatot valami ötletességgel fűszereztek, elszontyorodtak és nem jutott vice az eszükbe. Sopánkodtak és mindenkinek a szájából csak ennyit lehetett hallani:

„Seltén kommt was Besseres nach.”

Rücsky ur is ezzel kezdte. És mint-hogy akkor az újságírókat általában aug-gyoknak tekintették, tölem szerette volna hallani a jóslásokat. En azonban csak annyit mondtam, hogy alapjában véve nem kell félni, a rendszer a régi marad, ha nem is liberális, vagy munkapártnak hívják azt a pártot, amely uralomra kerül, az emberek mégiscsak főurak maradnak odafent a kormányban. Zichy János ur is főur, gróf, Serényi Béla is.

Rücsky tanácsos ur megvizsgáldott. Hát persze, persze, — mondogatta — a választójogról van szó, isten neki, hát adják meg a választójogot, miért ne legyen egy tarka parlamentje Magyarországnak, jöjjön egy pár szoci és paraszt a Házba, tanulják meg az uri modort. De vigyázni kell, figyelmeztette, hogy tótok, meg románok és svábok ne lepjék el a törvényhozó házat, mert akkor finis Hungaria.

Vigasztalta magát. Katasztrófától nem kell tartani, elvégre itt van még Lukacsics, az ő erős kezével, a magyar nép egy kicsit indulatos természetű, könnyen fellángol. De könnyen le is lohad a magyar lélek parazsa.

El akartam téríteni a beszélgetést a napi politikától és megkérdeztem, hallotta-e, hogy Tisza István kabátjába is becsémpéztek kommunista röpiratokat. A pártkörben hosszú előadást tartott a baloldali szocialisták romboló aknamunkájáról és úgy vélekedett, hogy Magyarország a háborúnál is sokkal súlyosabb krízis előtt áll, ha ezeknek az elemeknek munkáját csirájában el nem fojtja.

(Folyt. következik.)

Hires könyvek

néhány megmaradt példányát fél- és negyedáron árusítjuk:

Baillon: Egy jó Mariska története	Lei 68
Bjelij: Az ezüst galamb	110
Cocteu: A párisi flu	62
Conrad: Az arany nyíl	122
Kistemaekers: Váltott előfogattal	62
Lindberg: Viola	66
Regnier: Aki félt a szerelemtől	96
Renard: Lerne doktor, a kisisten	86
Spunda: A halottbűvölő	78
Weber: Pompador kalandja	78
Apulemi: Az aranyzámár	136
Dickens: Nagy várakozások (2 köt.)	3.0
Flaubert: Érzelmek iskolája	184
Kropatkin: A francia forradalom (2 kötet)	276

Kaphatók az Uj Kelet könyvosztályában. 300 lejen felüli vételnél havi 150 lejes részletfizetésre is. Tekintve hogy csekély készlet áll rendelkezésre, kérünk pórtrendelést is.

Zsidó ifjusági könyvek:

Oszkár bácsi zsidó meséi	30 lej
Sas Irén: Kol-nidre	30
Bar-Kochba (Elbeszélések, versek, szindarabok gyűjteménye)	60

Kaphatók az Uj Kelet könyvosztályában. (A pénz előzetes beküldése esetén portómentes szállítás.)

Füzdőre, nyaralóhelyekre

utazó előfizetőinket felkérjük, közöljék pontos címüket a kiadóhivatallal, hogy az Uj Keletet főnnakadás nélkül küldhessük.

Már több mint

15.000

kötet könyv

áll rendelkezésre magyar, német, francia, román nyelven az

Uj Kelet

olvasóinak!

A világirodalom leghíresebb íróinak művei.

A külföldi, vagy erdélyi könyvpiacra megjelent összes újdonságok azonnal megkaphatók!

Az Uj Kelet olvasói a „Dante” kölcsönkönyvtárban havi 50 lei helyett csak 30 leit kell fizessenek. A könyvek naponta cserélhetők, tehát olvashatja a könyvpiac legújabb szenzációját és a klasszikus irodalom legkiválóbb remekét

napi 1 leiért.

Dante kölcsönkönyvtár Cluj, Str. N. Iorga 5. (Jókai-u.) Vidékre, füzdőre, prospektust.

Most jelent meg

Autó kézikönyv

Írta: WEINER EMIL

Az „Autó Kézikönyv” két részre oszlik:

Első része

az előismereteket tartalmazza (mechanika, elekomosság, stb.) azok számára, akik ezeket nélkülözik, vagy ismereteiket fel óhajtják újítani. Ezek az előismeretek az automobil szerkezetének és működésének megértéséhez nélkülözhetetlenek, viszont ezek segítségével e könyvet a laikus is könnyen megértheti

A második rész

az autó szerkezetének, kezelésének és vezetésének ismertetésével foglalkozik, az érthetőség követelte részletességgel, amit szemléltetőleg segítenek elő a nagyszerű kiviteli ábrák.

Az AUTO KÉZIKÖNYV a nagyközönség számára van írva és a kezdősoffortól a más szakmában működő mérnökig mindenki élvezettel és tanulsággal olvashatja.

520 ábra

610 oldal

Árá füzve 510

Tökéletes

magyar-német lexikon

a most megjelent új kiadásu

magyar-német és német-magyar nagy

Kelemen Szótár

1924 oldal, 932.420 sor. Egymillió német és magyar szó, fogalom, sz. k. kifejezés, tehát egyedülálló magyar könyvtáriás. Félbörkötés. 3500 lei részletárban, 300 leies havi részletre. A szelvényt tessék kivágni, kitölteni, beküldeni.

T. UJ KELET könyvosztálya Cluj-Kolozsvár.

Kérem a „Nagy Kelemen”-t 3500 lei részletárban a Lepage részleosztály útján 500 lei utánvétellel 300 leies részletre, ha nem, az egész esedékes. — Kérem 3000 lei készpénzárban.

Név: _____

Cím: _____